

Lesní zákon a náhrada škody

Státní podnik, vykonávající právo hospodaření k lesům, je aktivně věcně legitimován k uplatnění nároku na náhradu škody z imisí na lesním půdním fondu a na lesních porostech, a to i proti státu, který škodu způsobil.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 25 Cdo 4/2008, ze dne 29.7.2010)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce Lesy České republiky, s. p., se sídlem v H. K., proti žalované České republice - Agentuře ochrany přírody a krajiny ČR, se sídlem v P., zastoupené JUDr. P.P., advokátem se sídlem v T., o zaplacení 76.464,- Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu ve Frýdku - Místku pod sp. zn. 8 C 161/2004, o dovolání žalované proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 20. srpna 2007, č. j. 8 Co 354/2007-212, tak, že dovolání zamítl.

Z odůvodnění :

Nejvyšší soud rozsudkem ze dne 30. 6. 2004, č. j. 25 Cdo 119/2003-109, zrušil rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 6. 9. 2002, č. j. 9 Co 460/2002-93, a rozsudek Okresního soudu ve Frýdku - Místku ze dne 20. 6. 2000, č. j. 8 C 266/98-43, a věc vrátil Okresnímu soudu ve Frýdku - Místku k dalšímu řízení se závazným právním názorem, že vztah zákona č. [114/1992](#) Sb., o ochraně přírody a krajiny (dále též jen „zákon o ochraně přírody a krajiny“) k zákonu č. [289/1995](#) Sb., o lesích a o změně některých zákonů (dále též jen „lesní zákon“) je vztahem speciality, tj. že tento zákon je předpisem zvláštním vůči lesnímu zákonu, a protože zákon o ochraně přírody a krajiny nic nestanoví o náhradách spojených s omezením hospodaření v lesích, aniž by poskytování takových náhrad výslovně vylučoval, uplatní se v tomto ohledu předpis obecný, tedy zákon o lesích; zda touto cestou regulovaný způsob hospodaření žalobce s napadenými stromy představoval omezení hospodaření ve smyslu ustanovení § 11 odst. 3 lesního zákona, lze zjistit teprve srovnáním, jaký by byl způsob hospodaření za normálních okolností a zda by žalobce jinak v daných lokalitách hospodařil bez omezení, tj. tak, že by dosáhl předpokládaného zisku z těžby dřeva.

Okresní soud ve Frýdku - Místku poté rozsudkem ze dne 4. 11. 2005, č. j. 8 C 161/2004-135, ve znění opravného usnesení ze dne 7. 2. 2006, č. j. 8 C 161/2004-153, zamítl žalobu na zaplacení částky 76.464,- Kč s příslušenstvím a rozhodl o náhradě nákladů řízení mezi účastníky. Krajský soud v Ostravě usnesením ze dne 4. 8. 2006, č. j. 8 Co 224/2006-172, rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení s odůvodněním, že pro posouzení žaloby je rozhodující, jaký by byl způsob hospodaření v daných lokalitách za normálních okolností nebýt rozhodnutí žalované, zda by jinak žalobce hospodařil bez omezení, a zda by předmětná nahodilá těžba nepřekročila závazný lesní hospodářský plán, přičemž je podstatné, zda by se tato těžba vešla do celkové výše těžeb stanovené schváleným plánem.

Okresní soud ve Frýdku - Místku rozsudkem ze dne 11. 12. 2006, č. j. 8 C 161/2004-184, ve spojení s doplňujícím usnesením ze dne 8. 10. 2007, č. j. 8 C 161/2004-218, uložil žalované povinnost zaplatit žalobci 76.464,- Kč s 21% úrokem z prodlení od 16. 9. 1997 do zaplacení a rozhodl o náhradě nákladů řízení a o vrácení soudního poplatku žalobci. Vyšel ze zjištění, že žalobce má právo hospodaření s lesním půdním fondem a lesními porosty v národních přírodních rezervacích Mazák a Kněhyně-Čertův Mlýn a v přírodních rezervacích Poledňaná a Smrk. Rozhodnutím ze dne 9. 8. 1996

schválila Správa chráněných krajinných oblastí ČR jako orgán státní správy ochrany přírody a krajiny zásah proti kůrovci s tím, že v označených pásmech bude dříví ponecháno na místě a asanováno odkorněním; celkem bylo vytěženo a ponecháno na místě 74,57 m³ za cenu 76.464,- Kč včetně 22% DPH. Žalobce uzavřel dne 22. 2. 1996 smlouvu s Lesy Frýdek-Místek, a. s., o prodeji dřeva a ostatních produktů lesa. Pro posouzení důvodnosti nároku považoval soud prvního stupně za klíčové určení, zda žalobce byl omezen v hospodaření v lesích a zda mu vznikla újma a v jaké výši. Vázán právním názorem Nejvyššího soudu a odvolacího soudu dospěl k závěru, že tím, že orgán ochrany přírody odsouhlasil těžbu v předmětných národních přírodních rezervacích a přírodních rezervacích, avšak posléze rozhodl o ponechání dřevní hmoty na místě, bylo žalobci znemožněno vytěženou dřevní hmotu prodat za sjednanou cenu 76.464,- Kč (v uvedeném období od 1. 1. 1995 do 31. 12. 2004 by nebyl překročen plán celkové těžby). Má tedy právo na náhradu újmy vzniklé omezením hospodaření v lesích v důsledku rozhodnutí žalované z 9. 8. 1996 podle § 11 odst. 3 lesního zákona.

K odvolání žalované Krajský soud v Ostravě rozsudkem ze dne 20. 8. 2007, č. j. 8 Co 354/2007-212, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně, ztotožnil se i s jeho právním posouzením a uvedl, že soud prvního stupně v souladu s právním názorem Nejvyššího soudu dospěl k závěru, že žalobce nedosáhl předpokládaného zisku z prodeje dřeva pouze proto, že byl v hospodaření omezen rozhodnutím žalované, a nepřekročil by ani plán celkové těžby.

Proti tomuto rozsudku podala žalovaná dovolání, jehož přípustnost dovozuje z § 237 odst. 1 písm. b) o.s.ř. a které odůvodňuje podle § 241a odst. 2 písm. b) a § 241a odst. 3 o.s.ř. Namítá, že omezení hospodaření v předmětných lokalitách je dáno ze zákona o ochraně přírody a krajiny, protože intenzivní hospodaření je zakázáno na území 1. a 2. zón chráněných krajinných oblastí (§ 26 odst. 3), tak v národních přírodních rezervacích [§ 34 odst. 1 písm. a)]; nadřazenost zájmu na ochraně životního prostředí a přírodních zdrojů též vyplývají z čl. 11 odst. 3 a čl. 35 odst. 3 Listiny základních práv a svobod. Rozhodnutí žalované ze dne 9. 8. 1996 jen navazuje na zákazy a omezení provedené přímo zákonem, které působí vůči všem (§ 31, § 58); šlo o schválení opatření proti škůdcům, tedy postupu navrženého v boji proti kůrovci. Žalovaná dále brojí proti způsobu vyčíslení výše škody, která měla být stanovena podle vyhlášky č. [81/1996](#) Sb., o způsobu výpočtu výše škody nebo újmy způsobené na produkčních funkcích lesa, jakožto prováděcího předpisu k lesnímu zákonu; v tomto předpise však není uveden případ ponechání kůrovcem napadených lesních porostů na místě, takže odvolací soud opřel nárok žalobce o lesní zákon, aniž se vyčíslení výše nároku opírá o předpisy vydané k jeho provedení. Dále tvrdí, že žalobce prováděl těžbu nahodilou, nikoli plánovanou, tedy ekonomicky nepředvídatelnou, na jejímž základě nelze konstruovat kategorii ušlého zisku, neboť žalobce není schopen prokázat, že by v roce 1996 dosáhl předmětného zisku nebýt rozhodnutí žalované, jestliže v lesích běžně hrozí hmyzí škůdci, požár nebo jiná kalamita, nebo by orgán ochrany přírody a krajiny nemusel udělit souhlas s těžbou dříví v rámci závazného stanoviska, nemusel ani vydat souhlas k zásahům proti kůrovci a zábranná opatření by pak musel za vynaložení značných nákladů provádět sám žalobce. Žalovaná zpochybňuje aktivní legitimaci žalobce jako nevlastníka lesů s ohledem na § 16 odst. 3 zákona č. [77/1997](#) Sb., o státním podniku, podle něhož vlastnická práva neuvedená v odstavci 2 (mezi něž patří podle žalované i podání žaloby na náhradu škody za omezení vlastnického práva) vykonává zakladatel státního podniku, a zpochybňuje též svou pasivní legitimaci, když tvrdí, že rozhodnutí z 9. 8. 1996 je rozhodnutím jednotlivé správy chráněných krajinných oblastí jako vnitřních organizačních jednotek, nikoli Agentury ochrany přírody a krajiny ČR. Žalovaná navrhl, aby odvolací soud rozhodnutí soudů obou stupňů zrušil a vrátil věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) vzhledem k ustanovení bodu 12. čl. II části první zákona č. [7/2009](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění

pozdějších předpisů, a další související zákony, dovolání projednal a rozhodl o něm podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 30. 6. 2009 (dále jen o.s.ř.), a po zjištění, že dovolání bylo proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o.s.ř. oprávněnou osobou - účastníkem řízení - a po přezkoumání věci ve smyslu ustanovení § 242 odst. 3 o.s.ř. dospěl k závěru, že dovolání, které je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. b) o.s.ř. (odvolací soud potvrdil rozhodnutí, kterým soud prvního stupně rozhodl o věci samé jinak, než ve svém dřívějším rozsudku, neboť byl vázán právním názorem odvolacího soudu vyjádřeném ve zrušovacím usnesení), není důvodné.

Nesprávné právní posouzení věci [§ 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř.] může spočívat v tom, že odvolací soud věc posoudil podle nesprávného právního předpisu, nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil, případně jej na zjištěný skutkový stav věci nesprávně aplikoval.

Podle § 14 odst. 2 zákona o ochraně přírody a krajiny kategorie zvláště chráněných území jsou a) národní parky, b) chráněné krajinné oblasti, c) národní přírodní rezervace, d) přírodní rezervace, e) národní přírodní památky, f) přírodní památky.

Podle § 31 tohoto zákona lesy v národních přírodních rezervacích nelze zařazovat do kategorie lesů hospodářských; ustanovení o zásazích proti škůdcům a o případech mimořádných okolností a nepředvídaných škod lze použít jen se souhlasem a v rozsahu stanoveném orgánem ochrany přírody.

Podle § 8 odst. 1 písm. c) zákona č. [289/1995 Sb.](#), o lesích a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění do 31. 12. 1999 (lesní zákon), lesy zvláštního určení jsou lesy, které nejsou lesy ochrannými a nacházejí se na území národních parků a národních přírodních rezervací. Podle odstavce 2 písm. a) tohoto ustanovení do kategorie lesů zvláštního určení lze dále zařadit lesy, u kterých veřejný zájem na zlepšení a ochraně životního prostředí nebo jiný oprávněný zájem na plnění mimoprodukčních funkcí lesa je nadřazen funkcím produkčním. Jde o lesy v prvních zónách chráněných krajinných oblastí a lesy v přírodních rezervacích a přírodních památkách.

Podle § 2 písm. d) lesního zákona pro účely tohoto zákona se rozumí hospodařením v lese obnova, ochrana, výchova a těžba lesních porostů a ostatní činnosti zabezpečující plnění funkcí lesa.

Podle § 11 odst. 1 lesního zákona každý si musí počínat tak, aby nedocházelo k ohrožování nebo poškozování lesů, jakož i objektů a zařízení sloužících hospodaření v lese. Podle odstavce 2 vlastník lesa je povinen usilovat při hospodaření v lese o to, aby nepoškozoval zájmy jiných vlastníků lesů a funkce lesa byly zachovány (plněny rovnoměrně a trvale) a aby byl zachován (chráněn) genofond lesních dřevin. Podle odstavce 3 vlastník lesa má právo na náhradu újmy vzniklé v důsledku omezení hospodaření v lese vůči orgánu státní správy, který o tomto omezení rozhodl. Orgán státní správy může uložit úhradu této náhrady osobám, v jejichž zájmu o tomto omezení rozhodl. Podle odstavce 4 nikdo nesmí bez povolení užít lesní pozemky k jiným účelům, pokud tento zákon nestanoví jinak.

Právní úprava § 11 lesního zákona představuje zakotvení obecně preventivních ustanovení o základních povinnostech každého pro zachování lesů, jak vyplývá i z názvu hlavy druhé lesního zákona. Tyto základní povinnosti působí vůči všem a tíží každou fyzickou či právnickou osobu, která vstupuje na lesní pozemky či se jich její činnost jiným způsobem dotýká. Stejně tak nejsou tyto základní povinnosti každého omezeny jen na určitou kategorii lesů, nýbrž – jak vyplývá ze systematického i jazykového výkladu této právní normy – se vztahují na všechny kategorie lesů bez rozlišení. Účelem odstavce 3 tohoto ustanovení je pak umožnit vlastníkovu lesa domáhat se náhrady škody, která mu v důsledku omezení hospodaření v lese vznikla, a to po orgánu státní správy, který o omezení rozhodl a nařídil je. Ani uvedené právo na náhradu újmy není vázáno jen na určitou kategorii lesů (např. jen na lesy zvláštního určení) a působí vůči jakémukoli orgánu veřejné moci při výkonu státní správy, nikoli jen vůči orgánu státní správy lesů.

Podle § 36 odst. 1 lesního zákona ve prospěch účelového hospodaření v lesích ochranných a v lesích zvláštního určení lze přijmout opatření odchylná od některých ustanovení tohoto zákona, zejména pokud jde o velikost nebo přiřazování holých sečí. Tato opatření mohou být navržena v plánu nebo v osnově nebo je stanoví rozhodnutím orgán státní správy lesů na návrh vlastníka lesa nebo z vlastního podnětu. Podle odstavce 3 tohoto ustanovení vlastníci lesů zvláštního určení (§ 8 odst. 1 a 2) jsou povinni strpět omezení při hospodaření v nich. Vlastníkům těchto lesů náleží náhrada zvýšených nákladů, pokud jim z omezeného způsobu hospodaření v nich vzniknou. Náhrada nenáleží v případech, kdy byly lesy vyhlášeny za lesy zvláštního určení podle § 8 odst. 2 písm. g), a v případech, kdy je úhrada zvýšených nákladů poskytována podle zvláštních předpisů. Podle odst. 4 tohoto ustanovení vlastník lesa uvedeného v odstavcích 2 a 3 je povinen zajistit opatření uložená orgánem státní správy lesů ke splnění účelu sledovaného jejich vyhlášením. Za provedená opatření přísluší vlastníku lesa náhrada zvýšených nákladů.

Z této úpravy je zřejmé, že smyslem odborné správy lesů je vyloučit živelnou těžbu dřevní hmoty a regulovat ji podle lesních hospodářských plánů tak, aby probíhala v souladu s odbornými přístupy a poznatky ohledně vytváření a udržování funkcí lesa, jeho obnovy apod. V případě lesů zvláštního určení, které se nacházejí ve zvláště chráněných územích (ze zákona v národních parcích a národních přírodních rezervacích, případně i na základě rozhodnutí orgánu státní správy lesů v prvních zónách chráněných krajinných oblastí, v přírodních rezervacích a přírodních památkách) a tvoří tak zvláště významné přírodní bohatství, k tomu přistupuje ještě veřejný zájem na zachování těchto cenných přírodních zdrojů, který je nadřazen hospodářským zájmům. Využití dřevní hmoty z těchto lesů je proto již ze zákona omezeno a vlastník (správce) lesa je povinen tento stav respektovat včetně toho, že zákon o ochraně přírody a krajiny zakládá příslušným orgánům oprávnění usměrňovat činnost v lesích tak, aby tohoto účelu bylo dosaženo (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2004, sp. zn. 25 Cdo 119/2003, publikovaný pod C 2769 v Souboru civilních rozhodnutí NS, C. H. Beck). Vlastník lesa zvláštního určení je povinen jednak strpět omezení při hospodaření v těchto lesích a jednak zajistit opatření uložená orgánem státní správy lesů ke splnění účelu sledovaného vyhlášením těchto opatření; za uvedené povinnosti v obou případech náleží vlastníku lesa zvláštního určení náhrada zvýšených nákladů, pokud jim vzniknou. Nárok na náhradu jiné újmy v souvislosti se zákonným omezením těžby dřevní hmoty v národních přírodních rezervacích lesní zákon nezakotvuje.

Odvolací soud správně aplikoval na projednávanou věc ustanovení § 11 odst. 3 lesního zákona, když dovodil, že žalobce zisku z prodeje vytěženého dřeva nedosáhl pouze proto, že byl v hospodaření omezen rozhodnutím žalované o ponechání vytěženého dřeva na místě a o provedení asanace z důvodu zasažení kůrovcem, takže má podle § 11 odst. 3 lesního zákona právo na náhradu újmy ve výši 76.464,- Kč, představující sjednanou cenu, za kterou mohl dříví prodat smluvnímu partnerovi Lesy Frýdek-Místek, a. s. Rozhodnutí žalované o tom, že vytěžené dřevo bude v označených pásmech ponecháno na místě a asanováno odkorněním, představuje opatření spočívající v omezení hospodaření v lese v rámci zásahu proti kůrovci, které bylo nařízeno bez ohledu na kategorii lesů. Protože se tedy nejedná o omezení hospodaření v lesích ochranných a lesích zvláštního určení, kam míří ustanovení § 36 lesního zákona, zakládající nárok pouze na náhradu zvýšených nákladů, náleží žalobci náhrada újmy, spočívající v ušlém zisku v důsledku uloženého omezení.

Pokud žalovaná brojí proti závěru, že v řízení byl prokázán vznik škody na straně žalobce v podobě ušlého zisku z neuskutečněného prodeje dříví obchodní společnosti Lesy Frýdek-Místek, a. s., uplatňuje tím dovolací důvod podle § 241a odst. 3 o.s.ř., jímž lze namítat, že rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování.

Za skutkové zjištění, které nemá podle obsahu spisu oporu v provedeném dokazování, je třeba pokládat výsledek hodnocení důkazů, který neodpovídá postupu vyplývajícímu z ustanovení § 132

o.s.ř., protože soud vzal v úvahu skutečnosti, které z provedených důkazů nebo z přednesů účastníků nevyplývaly ani jinak nevyšly v řízení najevo, protože soud pominul rozhodné skutečnosti, které byly provedenými důkazy prokázány nebo vyšly v řízení najevo, nebo protože v hodnocení důkazů, popř. poznatků, které vyplývaly z přednesů účastníků nebo které vyšly najevo jinak, je z hlediska závažnosti (důležitosti), zákonnosti, pravdivosti, eventuálně věrohodnosti logický rozpor, nebo jestliže výsledek hodnocení důkazů neodpovídá tomu, co mělo být zjištěno způsobem vyplývajícím z ustanovení § 133 až 135 o.s.ř. Skutkové zjištění nemá podle obsahu spisu oporu v provedeném dokazování v podstatné části tehdy, týká-li se skutečností, které byly významné pro posouzení věci z hlediska hmotného (případně i procesního) práva. Dovolacím důvodem podle § 241a odst. 3 o.s.ř. lze napadnout výsledek činnosti soudu při hodnocení důkazů, na jehož nesprávnost lze usuzovat – jak vyplývá ze zásady volného hodnocení důkazů – jen ze způsobu, jak k němu soud dospěl. Nelze-li soudu v tomto směru vytknout žádné pochybení, není možné ani polemizovat s jeho skutkovými závěry (např. namítat, že soud měl uvěřit jinému svědkovi, že měl vycházet z jiného důkazu, že některý důkaz není ve skutečnosti pro skutkové zjištění důležitý, že z provedených důkazů vyplývá jiné skutkové zjištění apod.). Znamená to, že hodnocení důkazů, a tedy ani skutkové zjištění jako jeho výsledek, z jiných než z výše uvedených důvodů nelze dovoláním úspěšně napadnout (srov. Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád. Komentář. Praha: C. H. Beck, 5. vydání, 2001, str. 1003-1004, 6. vydání, 2003, str. 1066, nebo 7. vydání, 2006, str. 1268).

Odvolací soud se v odůvodnění svého rozsudku ztotožnil se skutkovými zjištěními učiněnými soudem prvního stupně a pro stručnost na ně odkázal. Srozumitelně vysvětlil, na základě jakých úvah dospěl k uvedeným skutkovým zjištěním, přičemž dovolací soud neshledal, že by pokládal za zjištěné něco, co ve spise není, opomenul něco podstatného, co ve spise je, ani že by v jeho úvahách existovaly logické rozpory. Pouhý odlišný názor žalované na to, jaké skutečnosti lze mít na základě provedených důkazů za prokázané, popřípadě zda provedené důkazy stačí k prokázání relevantních skutečností (a její závěr, že žalobce není schopen prokázat, že by v roce 1996 dosáhl zisku v požadované výši nebýt předmětného rozhodnutí), není s ohledem na zásadu volného hodnocení důkazů (§ 132 o.s.ř.) způsobilý tento dovolací důvod založit.

K námitce žalované o nedostatku aktivní legitimace žalobce lze pouze odkázat na ustanovení § 4 odst. 1 lesního zákona, podle něhož pokud jde o lesy ve vlastnictví státu, vztahují se práva a povinnosti vlastníka lesa podle tohoto zákona na právnickou osobu, které je svěřeno nakládání s těmito lesy, pokud tento zákon nestanoví jinak. Jelikož lesní zákon nikde nevyklučuje, aby právo na náhradu škody podle § 11 odst. 3 uplatňovala právnická osoba, které bylo svěřeno nakládání s lesy, a jelikož takovou právnickou osobou žalobce bezpochyby je (obdobná otázka, zda je dána aktivní věcná legitimace žalobce - státního podniku - k uplatnění nároku na náhradu škody vzniklou na lesních porostech, již byla vyřešena v rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 8. 2003, sp. zn. 25 Cdo 325/2002, publikovaném pod č. 46 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2004, v němž bylo konstatováno, že státní podnik vykonávající právo hospodaření k lesům je aktivně věcně legitimován k uplatnění nároku na náhradu škody z imisí na lesním půdním fondu a na lesních porostech, a to dokonce i proti státu, který škodu způsobil), nemá tato dovolací námitka své opodstatnění. Stejně tak nedůvodně žalovaná zpochybňuje svou pasivní legitimaci ve sporu, neboť pomíjí, že způsobilost být účastníkem řízení má stát, který se v řízení uvádí označením státu ("Česká republika") a příslušné organizační složky, která za stát před soudem vystupuje.

Z uvedeného vyplývá, že napadený rozsudek odvolacího soudu je z pohledu uplatněných dovolacích důvodů správný. Nejvyšší soud proto dovolání podle § 243b odst. 2 části věty před středníkem o.s.ř. zamítl.

Další články:

- [Střídavá péče](#)
- [Restituce](#)
- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)
- [Důkazní břemeno](#)
- [Dokazování, neúčinnost právního jednání](#)